

Ad quartum dicendum, quod delectationes corporales propter hoc quod faciunt transmutationem corporalem magis quam (2) spirituales, nature sunt rationem impedire, sicut & alie transmutationes corporales; sed delectationes spirituales quamvis mentem ad se rapiant, tamen usum rationis in nullo impediunt, unde sobrie nominantur. Ideo autem potest in delectationibus corporalibus secundum Philosophum in VII. Ethic. cap. ult. superabundantia inveniri, quia non sunt homini secundum seipsas eligibiles, sed solum per accidens, in quantum scilicet sunt ut medicina corporales tristitias prohibentes: & ideo appetenda sunt servata quadam mensura, quam eis ratio prefigit; & si eam excesserint, noxia reputantur. Sed delectationes spirituales appetuntur secundum seipsas quasi homini connaturales, & non ut medicina, cum non habeant tristitias contrarias: & ideo delectationibus spiritualibus nullam mensuram prefigit ratio; sed quanto sunt majores, tanto sunt eligibiliores.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod delectationes sensus tactus comparantur delectationibus aliorum sensuum dupliciter. Uno modo quantum ad vehementiam; & sic delectationes tactus sunt aliis vehementiores propter quatuor rationes. Primo, quia tangibile conjungitur nobis realiter; sed visibile, & audibile, & odorabile conjungitur nobis per aliquid sui; & tamen nullus sensus ad interiora rei ingredi potest. Res autem corporalis efficacior est ad delectandum corporaliter quam species rei, vel aliquid a re causatum. Secundo, quia tangibilia sunt nobis magis connaturalia, eo quod ex calido, & frigido, & humido, & sicco constituitur animal: & ideo majorem delectationem inferunt nobis tangibilia quam alia sensibilia, sicut & majorem lesionem: quia eorum excellentie non solum corrumpunt unum sensum, sed totum animal. Tertio, quia cum sensus tactus sit quasi fundamentum aliorum sensuum, ratione cuius immobilitate ejus organo omnes sensus immobilitantur, ut dicitur in Lib. de somno, & vigilia, id quod in tactu accidit tam de delectatione, quam de lesione redundat in hos sensus; & propter hoc delectatio tactus inter corporales est vehementior. Quarto, quia delectationes tactus sunt circa necessaria ad conservationem individui, & speciei, sicut in cibis, & potibus, & venereis; & propter hoc apposita est in eis maxima delectatio, ne ab animalibus negligantur; & inde est quod circa has delectationes maxime est temperantia, ut dicitur in III. Ethic. cap. XIII. vel XIV. Secundo comparantur delectationes tactus aliis delectationibus quantum ad nobilitatem; & sic sunt magis materiales, & magis bestiales, & per consequens minus nobiles. Alii enim sensus spiritualius recipiunt sua objecta quam tactus: unde & alia animalia non delectantur aliis sensibus, nisi in ordine ad tactum, ut dicitur in III. Ethic. (ubi supra) sed homo delectatur etiam eis in quantum ordinantur ad cognitionem solam.

Ad primum ergo dicendum, quod ex hoc quod delectationes aliorum sensuum sunt propinquiores aliis delectationibus spiritualibus quam delectationes tactus, potest haberi quod sunt nobiliores, non autem quod sint vehementiores, cum modum delectationum corporalium non transcendant.

Ad secundum dicendum, quod quamvis visus sit

(2) Al. spiritualem. (3) Al. non est. (4) Al. ad superiorem. (5) Al. ut vim.

magis perceptivus aliis sensibus, tamen ejus perceptio est secundum minorem conjunctionem ad rem quam in sensu tactus: & ideo delectatio que est de sensibili delectabili, magis est per tactum quam per visum: sed tamen delectatio que est de cognitione visus, est major quam que est de cognitione tactus. Sed hoc modo non delectantur alia animalia in sentiendo, sed solum homines in ordine ad scientiam quam ex sensibus acquirunt: unde talis delectatio cadit quodammodo in genus spiritualium delectationum.

Ad tertium dicendum, quod quamvis ea de quibus sunt precipue delectationes tactus, inveniantur in plantis, non tamen ea percipiunt: unde (3) hoc est ex defectu perceptionis.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod delectationes que sunt in operibus speculativae vite, preeminent delectationibus que sunt in operibus activae, & hoc propter quatuor rationes. Primo, quia sunt nobiliores utpote ex nobilioribus rebus provenientes: actus enim vite activae sunt secundum conversionem inferioris partis anime ad ea que infra ipsam sunt, sicut ad passiones circa quas morales virtutes consistunt, & ad usus bonorum exteriorum, in quibus aliqua virtutes consistunt, ut iustitia, & liberalitas; sed actus vite contemplativae sunt secundum quod anima convertitur (4) per superiorem rationem ad res aeternas, que sunt supra ipsam. Secundo, quia sunt convenientiores: sicut enim ratio in nobis excellit sensum, ita id quod est convenientius rationi, est nobis convenientius quam quod convenit sensui. Similiter speculativus intellectus precedit practicum: unde perfectiones intellectus speculativi sunt homini convenientiores. Tertio, quia sunt puriores. Opera enim activae vite sunt circa passiones sensitivae partis, & circa corporales motus, & sic admiscetur eis de lassitudine, & materialitate; quod non contingit de spiritualibus delectationibus. Quarto, quia spirituales delectationes sunt perfectiores. Homo enim ad opera vite activae multis indiget; sed in operibus contemplativae est sibi unusquisque magis sufficiens: unde contemplativae delectatio non ita patitur defectum sicut delectatio activae ex hoc quod desit aliquid eorum que ad perfectam operationem requiruntur.

Ad primum ergo dicendum, quod affectus se habet communiter & ad activam, & ad contemplativam vitam. Sicut enim aliquis volens opera activae exercere, ita & contemplativae opera; & sic in affectu est communiter delectatio de utroque; sed causa delectationis contemplativae vite est in intellectu quantum ad superiorem partem; causa vero delectationis activae vite est in parte superiori anime. Affectus autem non minus afficitur ex his que sunt superioris partis rationis quam ex his que sunt inferioris, sed magis.

Ad secundum dicendum, quod habitus inclinatur ad actum dupliciter. Uno modo ad hoc ut actus exercetur; & sic inclinatur ad actum non est nisi habitus in parte appetitiva existentis: quia appetitus qui habet bonum, & finem pro objecto, movet seipsum, (5) & vim cognitivam in actum: ex desiderio enim actus, vel finis provenit quod aliquis aliquem actum exerceat, dummodo non sit ex necessitate nature. Alio modo quantum ad modum agendi, ut scilicet illud quod agitur, recte agatur; & sic quilibet habitus

(4) Al. ad actum. (5) Al. ut vim.

tus inclinatur ad actum. Habitus ergo contemplativus, utpote sapientia, vel intellectus, non intelligit ad hoc quod aliquis utatur contemplationis actu, sed ut quando utitur, recte utatur. Sed ad hoc quod utatur non inclinatur nisi habitus qui est in appetitu non inferiori, sed superiori, utpote charitas. Unde etiam charitas ad vitam contemplativam pertinet, utpote inclinans habitus contemplativos ad actus suos. Sed habitus activae vite, ut virtutes morales, sunt in parte appetitiva, utpote in irascibili, & concupiscibili, ut temperantia, & fortitudo: unde habitus isti inclinant & ad hoc quod agatur, & ad hoc quod recte agatur; & pro tanto nature comparantur, que est principium movendi. Nihilominus tamen illud in quod inclinatur habitus speculativus, est nobis magis connaturale quam illud in quod inclinatur habitus activus.

Ad tertium dicendum, quod delectationis causa est convenientia, non quidem delectationis, sed cause ejus ad delectatum. Delectationes autem que cum virtute morali conveniunt, sunt delectationes corporales, vel corporalibus admixtae, que sunt materia virtutum moralium; sed contemplativae vite conveniunt alie nobiles delectationes, scilicet spirituales; non tamen ita quod delectatio sit contemplationis materia, sed est contemplationem consequens.

SOLUTIO IV.

Ad quartam questionem dicendum, quod intensio delectationis potest provenire ex duobus, scilicet ex causa delectationis que est fortior, & ex dispositione delectati que est delectationis capax. Causa autem delectationis proxima est operatio, sed remota operatio objectum; sicut in delectatione beatorum, de qua nunc agitur, causa proxima est Dei visio, sed prima causa est Deus. Hac igitur causa prima una est, & communis omnibus beatis: unde quantum ad hoc eorum delectatio est aequalis; visio autem, & dispositio ad delectationem non est aequalis, quia unus alio clarius videt, ut ex supradictis patet: unus etiam alio est delectationis capax propter perfectiorem habitum, qui est lumen glorie: & ideo quidam magis delectantur aliis, quamvis secundum quid omnes aequaliter delectentur, materialiter loquendo, in quantum scilicet gaudent de aequali re, scilicet de Deo; & sic intelligitur Glossa inducta, quod in dispari claritate erit par gaudium.

Unde patet responsio ad primum. Vel dicendum ad primum, quod omnium beatorum dicitur esse par gaudium, in quantum unusquisque ad summum gaudium pervenit secundum modum suum; sed modus unius erit amplior quam alterius, & secundum hoc gaudium unius erit majus gaudium alterius, ut sic illa paritas importet non aequalitatem quantitatis, sed proportionem.

Ad secundum dicendum, quod quamvis in regno caelorum minor gaudet non solum de bono suo, sed etiam de bono superioris, non tamen tantum gaudet de eo quantum superior: quia ratio gaudii in omnibus erit Deus; & ideo quanto aliquis plus gaudet de Deo, tantum plus gaudebit de quocumque alio: unde superior plus gaudebit de bono inferioris quam ipse inferior.

Ad tertium dicendum, quod quamvis in nullo beatorum sit aliquid delectationis impedimentum, sunt tamen ibi alie cause intensionis: non enim intenditur

In IV. Sent. Tom. V. (1) Forte nominari, vel inter dotes numerari.

aliquid solum per remotionem a contrario, sed etiam per accessum ad terminum.

QUAESTIO IV.

Deinde quaeritur de dotibus: & circa hoc quaeruntur quinque.

Primo. An beatis sint assignandae aliquae dotes.

Secundo. Utrum dos a beatitudine differat.

Tertio. Utrum Christo insint dotes.

Quarto. Utrum Angelis.

Quinto. De numero dotium.

ARTICULUS I.

Utrum sint ponendae aliquae dotes in hominibus beatis.

IV. contra Gent. cap. LXXXVI. & I. Corinth. xv. lect. vi.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod non sint ponendae aliquae dotes in hominibus beatis. Dos enim secundum jura datur sponso ad sustinenda onera matrimonii. Sed Sancti non gerunt figuram sponsi, sed magis figuram sponsae, in quantum sunt membra Ecclesiae. Ergo eis dotes non dantur.

Præterea. Dotes non dantur secundum jura a patre sponsi, sed a patre sponsae. Omnia autem dona beatitudinis beatis dantur a patre sponsi, scilicet Christi: Jacob. 1. 17. Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre in visum. Ergo hujusmodi dona que beatis dantur, non sunt dotes appellandae.

Præterea. In matrimonio dantur dotes ad facilius toleranda onera matrimonii. Sed in matrimonio spirituali non sunt aliqua onera, maxime secundum statum Ecclesiae triumphantis. Ergo non sunt ibi aliquae dotes assignandae.

Præterea. Dotes non dantur nisi causa matrimonii. Sed matrimonium spirituale contrahitur cum Christo per fidem secundum statum Ecclesiae militantis. Ergo eadem ratione si beatis aliquae dotes conveniunt, convenient etiam Sanctis in via existentibus. Sed istis non convenient. Ergo nec beatis.

Præterea. Dotes ad bona exteriora pertinent, que dicuntur bona fortunae. Sed praemia beatorum erunt de interioribus bonis. Ergo non debent dotes (1) numerari.

Sed contra. Ephes. v. 32. dicitur: Sacramentum hoc magnum est, dico autem in Christo, & Ecclesia: ex quo habetur quod spirituale matrimonium per carnale significatur. Sed in carnali matrimonio sponsa dotata traducitur in domum sponsi. Ergo cum Sancti in domum Christi traducantur cum beatificantur, videatur quod aliquibus dotibus dorentur.

Præterea. Dotes in matrimonio corporali assignantur in matrimonio solatium. Sed matrimonium spirituale est delectabilius quam corporale. Ergo ei dotes sunt maxime assignandae.

Præterea. Ornamenta sponsarum ad dotem pertinent. Sed Sancti ornati in gloriam introducuntur, ut dicitur Isai. LXI. 10. Induit me vestimentis salutis... quasi sponsam ornata monilibus suis. Ergo Sancti in patria dotes habent.